

BNA Gebouw van het Jaar 2011 Regio Delta Juryrapport

ALGEMEEN

De jury van de regio Delta heeft zich dit jaar gebogen over 54 inzendingen. Zorginstellingen, sportgebouwen, een paar bedrijfsgebouwen, een wellness centrum, woningbouw in al haar hoedanigheden van particulier tot complexe multifunctionele centra en nog veel meer. Typerend voor de tijdgeest is de afwezigheid van grote publieke gebouwen en de toenemende aandacht voor herbestemming. Grote complexe gebouwen zijn er nog wel, dat zijn nog opdrachten van voor de crisis. Bij de geografische verdeling zien we veel grote steden en een absolute ondervertegenwoordiging van de provincie Zeeland.

Bij de bespreking van de crisis vertellen de juryleden dat, door de verslechterende Nederlandse markt, architectenbureaus steeds vaker over de grens kijken. Maar vooral bij projecten in het verre oosten is het, door vaak slepende juridische procedures, moeilijk om aan het eind van de rit nog wat geld over te houden. De ambassades ondersteunen architecten niet of weinig. Hier zou de BNA als tussenpersoon een belangrijke ondersteunende rol kunnen spelen.

Na dit intermezzo heeft de jury zich met zorg gebogen over de projecten met als doel de longlist in te dikken tot een lijst van te bezoeken gebouwen.

Lef, complexe opgave, hebbertje, boven gemiddeld interessant, decorbouw, droomopdracht, piepschuimarchitectuur, veel termen vliegen over de tafel. Ook wordt geconcludeerd dat de BNA met het Gebouw van het Jaar een goede markt creëert voor fotografen.

Soms ondersteund door de overtuigingskracht van een van de juryleden komt een lijst tot stand van tien projecten die de jury graag met eigen ogen wil zien. De reis voert langs een complex dat bestaat uit twee woontorens en een rijtje grondgebonden woningen op en om een grote winkelketen, dat de harten van de juryleden niet harder doet kloppen; een kantoor met een markante gestapelde gevel en een mooi atrium, waarvan routing en gestandaardiseerde kantoortjes geen hoofdprijs verdienen. Mooi als baken in het landschap en charmant als opdracht is het sportpaviljoen aan de rand van de stad maar de uitwerking is basaal en de tocht gaat verder.

Een stoer, strak, schoolgebouw mooi tegen een dijk geplaatst, wekte hoge verwachtingen bij de juryleden maar de keuzes binnen het beperkte budget stegen niet uit boven de middelmaat. Een fashioncentre met een tijdloze mooi uitgewerkte betonnen structuur, is een blikvanger vanaf de snelweg maar aan de straatzijde niet overtuigend. Transparante efficiency is het motto van zowel de

bedrijfscultuur als de architectuur van het gebouw waarvan de gevel bestaat uit ver uitkragende betonnen luifels en gouden lamellen. Het zorgvuldig uitgewerkte kantoor met heldere plattegronden, is lang op de toplist blijven staan maar delft uiteindelijk het onderspit.

Vier projecten trotseren de kritische blik van de jury. Een reeks liefdevol, op bijzondere wijze uitgewerkte zorggebouwtjes krijgt een eervolle vermelding. Genomineerd zijn drie Rotterdammers die toevalligerwijs de diversiteit van deze creatieve wereldhavenstad omvatten: een grootstedelijk gebouw, een havengebouw en de winnaar: een huis als kunstwerk.

WINNAAR BNA GEBOUW VAN HET JAAR 2011 REGIO DELTA

Zwarte Parel, Rotterdam Zuid

Architectenbureau: Rolf.fr i.s.m. Zecc

Architecten

Projectarchitecten: Rolf Bruggink (Rolf.fr), Yffi van den Berg, Marnix van der Meer

Een huis als kunstwerk

Een huis met een voorgevel die in zijn geheel in de zwart glimmende olie is gezet, met schijnbaar willekeurig, dwars door de oude gevelindeling heen, ingeponste gaten met een RVS omlijsting en een zijgevel van kunstgras. En dat in een doorsnee straatje in de Rotterdamse achterstandswijk Charlois. Hier gebeurt iets bijzonders!

De bel heeft hij weggehaald, anders wordt hij gek van de belangstellenden. Maar de jury heeft een afspraak en mag zich vergapen aan dit eigenzinnige, in alle opzichten bijzondere en zorgvuldig afgewerkte kunstwerk.

Teveel ingeperkt door regelgeving en discussies heeft de eigenaar van dit pand zijn architectenvak aan de wilgen gehangen om als vrij kunstenaar door het leven te gaan. De fascinatie voor de confrontatie tussen oud en nieuw, staat niet alleen in zijn kunstwerken centraal maar ook in dit eigen huis dat hij samen met Zecc architecten, zijn voormalige compagnon, heeft verbouwd.

De gemeente bood het aan als 'kluswoning', een verwaarloosd huis dat door een koper die

aantoonbaar minstens twee ton hypotheek kan krijgen, binnen een jaar opgeknapt moet worden. Hiermee proberen zij de diversiteit in de buurt te vergroten. En een kluswoning werd het.

Alle wanden en vloeren zijn gesloopt en vervangen door een sculpturaal element, opgebouwd uit aan elkaar geschroefde balkjes, vrij van de oorspronkelijke bouwmuren. Deze muren zijn, ongepolijst, aan een kant wit geschilderd, inclusief alle bouwsporen zoals een oude trapleuning en gaten van de verwijderde vloerbalken. Aan de andere kant is de muur helemaal onbehandeld, waardoor de geschiedenis van het huis voel- en zichtbaar is.

Ruimten voor wonen, eten, studeren en slapen, zijn met elkaar verbonden door vides en trapgaten. Overtollige ballast als traphekken, deuren en balustrades, is weggelaten. Niet echt kindvriendelijk en ook de hond moet even wennen.

Waarom zijn douche, bad en wastafel toch altijd in een ruimte geplaatst? Hier een prachtig uit een gebogen stuk staal gemaakte wastafel in de doorgang naar de slaapkamer en een vrije inloofdouche. Het bad staat op zolder, waar het oude pannendak is vervangen door een plantenkas en een met kunstgras beklede daktuin, met grasmaaier. Na drie lagen design is hier ruimte voor 'gewoon gezellig'. Badden, omringd door portretten en Madonna's, met uitzicht op de sterrenhemel, kom daar maar eens om.

In het souterrain is het atelier met een groot raam naar de tuin. 'Teveel buurman' is het antwoord op de vraag waarom een deel van het glas is afgeplakt.

De jury is unaniem van oordeel dat dit op maat gemaakte kunstwerk, wars van stereotypen, met op alles een eigen stempel en grotendeels met eigen handen gemaakt, een prijswinnend juweeltje is. Het is persoonlijk, intelligent, reageert slim op de context en is een aanwinst voor de buurt.

Is het een eenmalige oplossing van een vrije denker? 'Nee', zegt de jury, 'het is een voorbeeld!' Zoals 'haute couture' op de catwalk een voorbode is van wat komen gaat. De jury is benieuwd naar de confectietransformatie.

NOMINATIES

Cité - gebouw in de stad, stad in het gebouw, Rotterdam

Architectenbureau: Tangram Architecten
Projectarchitecten: Charlotte ten Dijke, Bart Mispelblom Beyer

Rotterdam op z'n best

500 appartementen voor vluchtige bewoners in een prachtig sculpturaal gebouw, op de metro, deels onder Inholland. Dit is Rotterdam op z'n best.

Buiten is het een stad op zich, een mix van verspringende en gestapelde hoogbouw, laagbouw en woontorens en aan de straat winkels en bedrijven. De gevelbekleding met lichtgroene betonelementen met een prachtige textuur van gekreukeld papier, houdt alle onderdelen bij elkaar. Door het verspringende patroon van openingen, hoge ramen met borstweringen en lagere openingen met franse balkons, lijkt het gebouw verdieping- en schaalloos. Enkele sneden met diepe helder gekleurde neggen zorgen ervoor dat iedere bewoner zijn eigen plek kan herkennen.

Het is even zoeken naar de entree. Komt het omdat de jury teveel naar boven kijkt? Maar eenmaal binnen ontvouwt zich een ruime, lichte vide met zwevende kantoorruimten en diagonale doorzichten. Als blikvanger een theatrale schotsentrap die leidt naar de eerste verdieping van waaruit drie groepen woningen worden ontsloten: Small (30 m² appartementen), Medium (45 m²) en Large (60 m²). In deze tussenverdieping zijn de collectieve voorzieningen als studie- en ontmoetingsruimten, logeerkamers en een Miele wasruimte opgenomen.

Maar dan is het geld op. De gangen naar de woningen zijn sober en relatief donker. Zij hebben opvallende kleuren die terugkomen in de sneden die in de gevel richting geven en binnen zorgen voor wat licht en voor oriëntatie op de stad. De woningen zijn eenvoudig maar door de grote ramen licht, ruimtelijk en prachtig verbonden met de bruisende omgeving. Dit geldt vooral voor de overhoekse appartementen en daar zijn er, door de drie torens, veel van.

Het gebouw is flexibel en duurzaam. Restwarmte

wordt door middel van betonkernactivering gecombineerd met warmtepompen en energieopslag. Zonneboilers en collectoren zorgen voor de warmwatervoorziening. Woningen kunnen worden samengevoegd, werkruimte kan veranderen in woonruimte andersom, en met een blik in de toekomst zijn vast constructieve voorzieningen opgenomen om het gebouw te verbinden met de nieuwe uitbouw van Inholland, die deels over het gebouw heen steekt.

De jury is onder de indruk van dit spannende, mooi uitgewerkte gebouw waarvan de bewoners relatief vluchtige gebruikers zijn: studenten en expats, een groep aan de onderkant van de woningmarkt, die een lage huur betaalt. Zo'n opdracht zul je volgens de jury de komende tijd in Nederland niet meer zien. Zij vinden het op ooghoogte nog hard en kunnen zich niet vinden in de Stad in de Stad gedachte omdat het hiervoor te weinig openbaar is. Maar de stedelijke inpassing, de bijzondere typologie, de mooie gelaagdheid, de goed uitgewerkte sculpturale gevel, de detaillering en het zonnige atrium met de prachtige trap, krijgen veel waardering.

Cité is hoogstedelijk, internationaal en zet Nederland op de kaart.

PortCity 2 en 3, Rotterdam

Architectenbureau: Benthem Crouwel architecten

Projectarchitecten: Jan Benthem, Peter Kropp

Eenvoudig raffinement

Twee kantoorgebouwen aan de Waalhaven: één van staal, één van beton. Dit is de eenvoudige maar tot in perfectie uitgevoerde invulling die Benthem Crouwel aan deze bijzondere locatie heeft gegeven. Hier geen rommelig havengebied maar een bijna steriel artificieel landschap: een houten promenade dek van meer dan een hectare.

De jury is onder de indruk van deze pretentieloze maar krachtige iconen waarvan de vormgeving verankerd is in de omgeving.

De gebouwen, onderdeel van een complex van nu nog drie maar binnenkort vier kantoren, staan op een enorm openbaar 'scheepsdek' dat door middel van vides verbonden is met een grote onderliggende parkeergarage.

De opzet van de gebouwen is eenvoudig. Voor- en achtergevel van Port City 2 zijn volledig opgetrokken uit glas in een betonnen raster, met diepe neggen waardoor de schaduw zijn werk doet. De horizontale naden van de geprofileerde aluminium platen waarmee de gesloten zijgevels zijn bekleed, sluiten hier naadloos op aan. Aan de kant van de grote entreehal is het gebouw opgetild en wordt gedragen door licht taps toelopende kolommen. De achterzijde staat stevig op het dek. Het gebouw bestaat uit twee bouwblokken verbonden door een centrale vide. Deze is opgetrokken uit strakke betonnen wanden met grote geperforeerde rechthoekige gaten, en aan de uiteinden een prachtige schroefvormige trap en mooie open glazen liften. Port-City 2 is geïnspireerd op een containerschip. Zou het deze metafoor zijn die als huurder het internationale containerbedrijf Evergreen binnenhaalde?

Port City 3 bestaat uit een rechthoekige, door het hele gebouw zichtbare, staalconstructie. De gevels die door de afgeronde hoeken, in één gebaar doorlopen, zijn opgebouwd uit staal en glas. Twee cilindrische matglazen kokers met een bakstenen boven en onderbouw, doorbreken de gevel. Het gebouw is in zijn geheel iets opgetild over de grote entreehal.

De jury is onder de indruk van het eenvoudige raffinement en de consequente uitwerking van deze twee krachtige kantoren. Hier geen luiheid van standaardisatie maar alles doordacht en kloppend. De gebouwen staan stevig in omgeving, hebben een heldere structuur, zijn vrij indeelbare, hebben goed uitgewerkte plattegronden, het materiaalgebruik is mooi, de detaillering helder, werkelijk alles is met zorg uitgewerkt. Ze zijn gewoon HEEL GOED.

Met de ramen die het prachtige panorama van de dynamische haven en stad omkaderen moet het een feest zijn om hier te werken.

EERVOLLE VERMELDING

Noordwijkertuin, Noordwijk
Architectenbureau Onix
Projectarchitect: Berit Ann Roos

Druk bezig met het splijten van houtjes en het uitzetten van plantjes maar voldoende tijd om met trots hun gebouwen te laten zien. De overwegend autistische bewoners van de Noordwijkertuin glunderen als zij de jury rondleiden. En daar doe je het voor.

Een paar met zorg ontworpen dagbestedingsgebouwtjes met als referentie het boeren erf. Het concept, is helder: twee erven, een 'dierenerf' met een manege, een theeschenkerij, een hooischaar en een hondencrèche, en een 'groenerf' met kwekerij, kas, een gebouw voor houtbewerking en 'Very Intensive Care werknit'.

De gebouwtjes zijn ware icoontjes, sommige opgebouwd uit houten paaltjes, andere onregelmatig gemetseld met mooi gevormde bakstenen in verschillende kleurtinten. De metselaars werden er gek van maar het resultaat is prachtig.

De jury is gecharmeerd door de liefdevolle wijze waarop dit project is uitgevoerd. Het concept van de erfjes werkt goed, het is conceptueel sterk, de architectuur is overtuigend, simpel, mooi en goed gedetailleerd.

Onix did it again. Complimenten van de jury.

JURY REGIO DELTA

Frits van Dongen – de Architecten Cie.
(juryvoorzitter)

Marieke Blanken – IAA architecten

Albert Herder – HVDN

Dirk Baalman – Het Oversticht

Josja van der Veer – VU

Jurysecretaris, auteur juryrapport

Coosje Berkelbach – Architectuurhistoricus